

נספחים

פרסומים

סקרים

אסתר טולידנו, נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2010, סקר מס' 230, ינואר 2011

שינויים בנורמות החברתיות בעשורים האחרונים ושינויי חקיקה של שנת 2003, הביאו לכך שהאמהות המצטרפות לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות הן בעלות מאפייני דמוגרפיה ותעסוקה שונים מהנשים הוותיקות יותר באוכלוסייה זו: בשנת 2010 הנשים המצטרפות היו צעירות יותר ואמהות לילדים רבים יותר. כמו כן שיעור הידועות בציבור בקרבן והנפרדות שעדיין נשואות לחייב גבוה יותר לעומת הנשים הוותיקות במערכת. גם במעמד התעסוקה נמצאו הבדלים: שיעור הנשים המועסקות קטן יותר אצל הנשים שהצטרפו לראשונה ב-2010 לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות.

בסך הכול, בסוף שנת 2010 היו כ-51 אלף תיקי מזונות פעילים במוסד לביטוח לאומי: כ-20 אלף תיקים של נשים שקיבלו דמי מזונות בתקופה זו וכ-31 אלף תיקים של נשים שחדלו לקבל תשלום אך נשאר חוב של בני הזוג. תשלומי דמי המזונות ממומנים באמצעות התקבולים מבני הזוג החייבים ובאמצעות משרד האוצר.

ב-2010 שילם המוסד לביטוח לאומי דמי מזונות בסכום של כ-446 מיליון שקל חדש. סך התקבולים מבני הזוג החייבים לתקופה זו הגיע לכ-179 מיליון ש"ח, שהם כ-40% מסך התשלומים ששולמו לנשים בשנה.

אסתר טולידנו, מקבלי דמי אבטלה בשנת 2010, סקר מס' 231, פברואר 2011

בחוברת מוצגים נתונים על מובטלים שקיבלו דמי אבטלה בשנת 2010 בהשוואה לשנים קודמות ותוך פירוט מאפייני הדמוגרפיה ומאפייני התעסוקה שלהם. עוד מוצגים בחוברת כמה מאפיינים של האבטלה.

על פי הנתונים, שיעור האבטלה במשק ירד מ-7.6% ב-2009 ל-6.8% ב-2010, וזו ירידה של כ-10%. אצל הנשים הירידה היתה חדה יותר. יש לציין כי לראשונה בשנת 2010 שיעור האבטלה של הגברים היה גבוה משיעור האבטלה של הנשים.

גם במספר מקבלי דמי אבטלה היתה ירידה, חדה אף יותר, של כ-20%. כתוצאה מהפער בשיעור הירידה, אחוז מקבלי דמי אבטלה מתוך כלל הבלתי מועסקים ירד מ-32% ל-27%. בסך הכול שולמו דמי אבטלה בסכום של 2,534 מיליון ש"ח, שהם פחות מרבע מסך דמי ביטוח שנגבו לענף זה. מקור הנתונים לדוח הוא קובץ תביעות לדמי אבטלה שאושרו. תביעות אלה כוללות פרטים על התשלומים, על מאפייני דמוגרפיה וכן על היסטוריית התעסוקה של התובעים.

אסתר טולידנו ותמי אליאב, משפחות חד הוריות 1993-2010, סקר מס' 232, מארס 2011

בדומה לעולם המערבי, בעשורים האחרונים הולכת ומתרחבת בישראל התופעה של חיים במשפחות חד-הוריות, הן בעקבות שיעורי גירושין ההולכים וגדלים והן כתוצאה מהתרחבות ניכרת בילודה של נשים רווקות הבוחרות ללדת ללא בן זוג. כיוון שבמשפחה חד-הורית יכולת ההשתכרות למפרנס אחד מוגבלת, מצבן הכלכלי לרוב קשה יותר וחלקן בקרב המשפחות העניות גדול בהרבה מחלקן

באוכלוסייה. כך, שיעור העוני של משפחות חד-הוריות מגיע לכ-30%, לעומת כ-25% בקרב משפחות שבהן זוג הורים עם ילדים, אף ש-80% מהמשפחות החד-הוריות העניות הן משפחות עובדות. זאת ועוד: בראש מרבית המשפחות האלה עומדת אישה, דבר המעמיד את פרנסת המשפחה בנחיתות גדולה אף יותר לנוכח הפערים הקיימים בין שכר הגברים לשכר הנשים. מסיבות אלה קובעי המדיניות החברתית בארץ ובעולם ממקדים את תשומת הלב בקבוצה זו ובמציאת פתרונות למצבה המיוחד.

אוכלוסיית המשפחות החד-הוריות בישראל התרחבה מאוד בעשורים האחרונים מעבר לקצב הגידול של סך כל המשפחות עם ילדים. בשנת 2010 הגיע מספר המשפחות החד-הוריות ל-129 אלף, שהם 12.4% מסך המשפחות בארץ, ומספר הילדים בהן הגיע ל-215,477, שהם 8.6% מסך ילדים בארץ.

ברוב המוחלט של המשפחות החד-הוריות עומדת אישה כראש משפחה. רק ב-3% מהמשפחות החד-הוריות עומד גבר.

שינויי חקיקה הנוגעים לזכויות של הנשים החד-הוריות במערכת הסוציאלית הביאו לשינויים בהתנהגות התעסוקה של נשים אלה, אך בכל התקופות, שיעור התעסוקה ורמת ההכנסה מעבודה של הנשים החד-הוריות היה גבוה מאלה של אימהות במשפחות עם בן זוג.

ז'ק בנדלק, חברות בקופת חולים, 2010, סקר מס' 233, יוני 2011

דוח זה מציג נתונים על חברות בקופות החולים בשנת 2010 בהשוואה ל-2009. מוצגים בו נתונים על התפלגות המבוטחים לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים וכן לפי ישוב. הנתונים מתבססים על קובץ בריאות המנוהל על ידי המוסד לביטוח לאומי והמשמש מקור הרישום הבלעדי של מספר תושבי מדינת ישראל החברים בקופות החולים.

בסוף שנת 2010, כ-7.6 מיליון נפש היו מבוטחים בקופות החולים, בהם כ-52.3% בקופת החולים הכללית, כ-24.9% בקופת חולים מכבי, כ-13.6% בקופת חולים מאוחדת וכ-9.2% בקופת חולים לאומית. מהנתונים עולה כי במהלך שנת 2010 כ-271,000 מבוטחים חדשים נרשמו באחת מקופות החולים ועוד כ-117,000 מבוטחים עברו לקופה אחרת. נמצא עוד, כי בקופות החולים מכבי ומאוחדת מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הגבוהה ביותר, ואילו בקופות החולים הכללית והלאומית מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הנמוכה יותר.

שנטל וסרשטיין, מקבלי גמלאות אמהות בשנת 2010, סקר מס' 234, ספטמבר 2011

בחוברת מוצגים נתונים על נשים שקיבלו אחת מגמלאות האמהות וגברים שקיבלו דמי לידה לאב בשנים 2008-2010 בהשוואה לשנים קודמות ותוך פירוט מאפייני הדמוגרפיה ומאפייני תעסוקה ושכר של המקבלים. בנוגע לנשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון מובאים גם מאפיינים רפואיים.

בשנת 2010 שולם מענק לידה לכ-167 אלף נשים, כ-62% בהן קיבלו דמי לידה. רוב הלידות (97.5%) היו לידות של ילד אחד, עוד 2.4% היו לידות של תאומים ועוד כ-0.1% לידות של שלושה ילדים ויותר. מספר הגברים שקיבלו גמלה בשנה זו - כ-360, ומספר הנשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון - כ-10,000.

בכל גמלאות האמהות מספר המקבלות גדל בכל אחת מהשנים 2008, 2009 ו-2010.

ז'ק בנדלק, ממוצעי שכר והכנסה לפי יישוב ולפי משתנים כלכליים שונים – 2009, סקר מס' 235, אוקטובר 2011

דוח זה מציג נתונים על שכר והכנסה, על תעסוקה ועל מעמד בעבודה לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים בשנת 2009. הנתונים עוסקים באוכלוסיות העובדים שכירים והעובדים העצמאים המבוטחים במוסד לביטוח לאומי. כמו כן כלולים בדוח נתונים על עשירונים ועל מדד אי-השוויון בהכנסות מעבודה לפי יישוב ולפי מספר הילדים במשפחה.

הנתונים מתבססים על קובץ ביטוח ושכר שמנהל המוסד לביטוח לאומי ואשר מרכז באופן שוטף מידע על האוכלוסיות המבוטחות ועל הכנסותיהן. בשנת 2009, היו רשומים בקובצי המוסד כ-3 מיליון שכירים, כ-240 אלף עובדים עצמאים וכ-41 אלף עובדים שהיו גם שכירים וגם עצמאים במהלך השנה. השכר הממוצע של העובדים השכירים היה 8,562 ש"ח לחודש עבודה, לעומת הכנסה חודשית ממוצעת של 8,055 ש"ח לעובד עצמאי.

נמצא עוד כי שכר הנשים לחודש עבודה היה נמוך בכ-34% מהשכר הממוצע של הגברים. התפלגות השכר לפי צורת יישוב מראה כי השכר הממוצע ביישובים העירוניים הלא יהודיים נמוך בכ-33% מהשכר הממוצע ביישובים היהודיים.

אסתר טולידנו, נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי – 2011, סקר מס' 236, ינואר 2012

שינויים בנורמות חברתיות בעשורים האחרונים ושינויי החקיקה של שנת 2003, הביאו לכך שהאימהות המצטרפות לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות הן בעלות מאפייני דמוגרפיה ותעסוקה שונים מהנשים הוותיקות יותר באוכלוסייה זו: בשנת 2011 הנשים החדשות צעירות יותר ואימהות לילדים רבים יותר. כמו כן שיעור הידועות בציבור בקרבן והנפרדות שעדיין נשואות לחייב גבוה יותר לעומת הנשים הוותיקות במערכת. גם במעמד התעסוקה נמצאו הבדלים: שיעור הנשים המועסקות קטן יותר אצל הנשים שהצטרפו לראשונה ב-2011 לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות.

מעקב אחר תעסוקת החייבים בשנת 2009 מצביע על כך שמרביתם לא עבדו כלל או שעבדו מספר חודשים ספורים בשנה. רק רבע מהם עבדו במשרה קבועה. בסך הכול, בסוף שנת 2011 היו כ-51 אלף תיקי מזונות פעילים במוסד לביטוח לאומי: כ-19 אלף תיקים של נשים שקיבלו דמי מזונות בתקופה זו וכ-32 אלף תיקים של נשים שחדלו לקבל תשלום אך נשאר חוב של בני הזוג. תשלומי דמי המזונות ממומנים באמצעות התקבולים מבני הזוג החייבים ובאמצעות תקציב המדינה. המוסד לביטוח לאומי שילם בשנה זו דמי מזונות בסכום של כ-423 מיליון שקל חדש. סך התקבולים מבני הזוג החייבים לתקופה זו הגיע לכ-188 מיליון ש"ח, שהם 44.5% מסך התשלומים ששולמו לנשים בשנה.

סך החוב שהצטבר מהפעלת חוק המזונות ב-1972 מסתכם ביותר מ-4.4 מיליארד ש"ח. כשליש הוא "חוב אבוד" שכן כשליש מהחייבים נמנים עם מי שמצבם לא מאפשר להם לשלם את חובם (חייבים שנפטרו, שוהים בחוץ לארץ, אסירים, מי שפשטו רגל או מי שמקבלים גמלה להבטחת הכנסה).

אסתר טולידנו, מקבלי דמי אבטלה בשנת 2011, סקר מס' 237, פברואר 2012

בחוברת מוצגים נתונים על מובטלים שקיבלו דמי אבטלה בשנת 2011 בהשוואה לשנים קודמות ותוך פירוט מאפייני הדמוגרפיה ומאפייני התעסוקה של המקבלים. עוד מוצגים בחוברת כמה אפיינים של האבטלה.

על פי הנתונים, שיעור האבטלה במשק ירד מ-6.6% ב-2010 ל-5.7% ב-2011, וזו ירידה של כ-14%. במספר מקבלי דמי אבטלה היתה ירידה בולטת פחות - של 2%. כתוצאה מהפער בשיעור הירידה, אחוז מקבלי דמי אבטלה מתוך כלל הבלתי מועסקים עלה מ-28% ל-32%. בסך הכול שולמו דמי אבטלה בסכום של 2.5 מיליארד ש"ח שהם כרבע מסך דמי ביטוח שנגבו לענף זה.

מקור הנתונים לדוח הוא קובץ תביעות לדמי אבטלה שאושרו. תביעות אלה כוללות פרטים על התשלומים, על מאפייני דמוגרפיה וכן על היסטוריית התעסוקה של התובעים.

מחקרים לדיון

דניאל גוטליב ואלכס פרומן, מדידת עוני לפי סל צריכה הולם בישראל 1997-2009, מחקר מס' 104, מארס 2011

מדד ה-MBM/NRC, כפי שחושב בעבור המשק הישראלי, נמצא על הרצף בין שתי נקודות הקצה של מדד מוחלט ("אבסולוטי") ויחסי. הוא שייך למשפחת מדדי העוני אשר קו העוני שלהם נגזר מרמת צריכה הולמת של סל מוצרים שמשקף אומדן סביר למינימום הולם למחיה. זיקתו למינימום למחיה מאפשרת להשתמש בקו העוני שלו לצורך הערכת ההלימה של גובה קצבאות הקיום, קרי - קצבאות הבטחת הכנסה והשלמת הכנסה, המהוות רשת ביטחון אחרונה למי שאינו מסוגל לכלכל עצמו ואת משפחתו.

יתרון נוסף של מדדים מהסוג של צריכה הולמת הוא שהם יכולים לשמש למעקב אחר מידת ההצלחה של מדיניות הממשלה למאבק בעוני, שכן מקצת מכלי המדיניות הם הטבות הניתנות לשכבות החלשות כהכנסות לא-כספיות או מעין-כספיות, כגון ארוחות חמות בבתי ספר, דיור בדירות מסובסדות והנחות בתרופות. הטבות כאלה כמו גם הכנסות פרטיות בעין, למשל מדיוור בדירה שבבעלות עצמית, באות לידי ביטוי בהגדרה לפי צריכה הולמת אך לא באות לידי ביטוי בגישה הרשמית המקובלת של הכנסות כספיות.

אסתר יקוביץ, תוכניות חדשות לטיפול בזקנים המוגבלים בתפקודם - סקירת ספרות, מחקר לדיון 105, אוגוסט 2011

בשנים האחרונות חלה מגמת עלייה במספר הקשישים הבוחרים להישאר בביתם ובקהילתם, תוך קבלת תמיכה באמצעות חוק ביטוח סיעוד ומגוון שירותים בקהילה. מגמה מבורכת זו מחייבת בדיקה מחודשת של תחומי העשייה של הקרן בתחום הקהילתי. ועדות הקרן לקידום תוכניות סיעוד וועדת הסיעוד של מועצת המוסד לביטוח לאומי ביקשו לבסס את תכנון המשך פעילות הקרן על סמך הידע, הניסיון, ממצאי מחקר ויוזמות חדשניות בפיתוח שירותים בקהילה לקשישים מוגבלים.

לאור זאת הוזמנה סקירת הספרות, שמטרתה לבחון כיווני פיתוח ושירותים חדשניים בעולם המערבי, תוך בחינת מגמות אלה בהיבט המקצועי, היישומי והתקציבי, ואפשרות הטמעתם בישראל. סקירה זו מהווה כבר היום בסיס לגיבוש מדיניות הקרן ותוכניות העבודה לשנים הבאות.

מלכה כורזים, מרים שמלצר, שירי ניר ונתנאלה ברקלי, שירותי ביקורי בית וייעוץ לקשישים במוסד לביטוח לאומי, מחקר לדיון 106, נובמבר 2011

אגף הייעוץ לקשיש במוסד לביטוח לאומי הוא גוף המסייע שנים רבות לקשישים בסיכון בקהילה. השירות מופעל באמצעות מתנדבים קשישים ומטרתו לסייע לקשישים בקהילה במימוש זכויותיהם

ובמתן מענה לצרכים שונים שאינם מקבלים מענה במסגרת השירותים הניתנים על פי חוק. שלושת השירותים המרכזיים שמספק האגף הם: ביקור בית קבוע, שהוא ביקור חברתי הניתן על בסיס שבועי בביתו של קשיש; ביקור בית ראשוני, שהוא ביקור חד פעמי כדי לאתר קשישים העלולים במצבי סיכון ומצוקה; וייעוץ לקשישים ולבני משפחותיהם, הכולל סיוע בקבלת מידע, עזרה והכוונה ותמיכה בתהליך מיצוי זכויות הקשיש.

בצד ההצלחה של האגף לספק מענה למגוון צרכים של קשישים בקהילה, הוצבו בפניו בשנים האחרונות אתגרים חדשים בעקבות השינויים באוכלוסיית הקשישים ובמערך השירותים בעבורם. לאור השינויים עלה הצורך לבחון בצורה שיטתית יותר את שלושת השירותים המרכזיים של האגף - ביקור בית קבוע, ביקור בית ראשוני וייעוץ - מבחינת דפוסי אספקתם, תרומתם וצרכים לא מסופקים. במסגרת המחקר נאסף מידע מכל המנהלות באגף (22 מנהלות); ממדגם של מתנדבים העוסקים בביקור בית קבוע (399 איש), בביקור ראשוני (150 איש) ובייעוץ (150 איש); וממדגם של לקוחות (199 מקבלי ביקור בית קבוע) וייעוץ (150 מקבלי ייעוץ). המידע נאסף באמצעות ראיונות טלפוניים בין מאי 2007 לנובמבר 2009.

המידע מהמקורות השונים עובד ונותח בצורה משולבת תוך התייחסות לארבעה נושאים מרכזיים שנבחנו במחקר: ארגון, ניהול וכוח אדם באגף, ביקורי הבית הקבועים, וייעוץ וביקורי בית ראשוניים.

